

Ara que fa vint anys: Antifranquistes

JOAN FRANCESC
MIRA

D'això també fa vint anys (com tan-tes altres coses, en la meua memòria "civil", de les quals ja fa vint anys, o quaranta, o més...), i era un llarg comentari a partir d'una entrevista a Raimon que, rellegida ara, veig que seria quasi puntualment aprofitable. Deia, per exemple: "Ja no em sent part de quasi res", i fa la sensació que tenia bones raons per proclamar el seu particular *Goodbye to all that*, com l'admirable Graves, i després retirar-se a una casa remota davant de la mar. Per cert, el dia que aparegué aquella entrevista era un 23 de febrer, data d'infausta memòria que ja llavors semblava vaga i vaporosa, i ara mateix és gairebé inexistent (ara, quan torna a haver-hi alts personatges que pensen i escriuen que, si és el cas, potser caldrà acudir a les forces armades...). En fi, que fa vint anys ja semblava oblidat aquell dia, oblidat l'esglai d'uns pocs i la passivitat de la immensa majoria, i oblidat el fet que bona part dels que manaven en 1997, val a dir bona part del PP, havien estat disposats a donar un suport cordial als qui el 1981 estigueren a punt de manar per la força. I que, com a València, hi hagué grans titulars de diari preparats, a favor dels generals i dels tancs. Això és el que hi hagué, devia recordar Raimon, i ja pareixia que no hi hagué res. Després, l'entrevistador diu: "Passats més de 20 anys de democràcia, potser l'actual situació valenciana siga una de les menys previstes per l'antifranquisme." I contesta Raimon: "L'antifranquisme sempre va ser molt minoritari." I continua: "Mire si va ser minoritari que el setembre de 1975,

dies, dies!, abans de morir Franco, van afusellar cinc persones a Espanya i no hi hagué una sola manifestació de protesta mereixedora d'aquest nom, excepte, potser, al País Basc. Antifranquisme? Quin antifranquisme? No m'estranya que, així, es va fer la transició que es va fer". Està molt lleig recordar que el règim mai no va caure, que mai el vam tombar, que mai vam eixir massivament al carrer com en altres dictadures, com a Belgrad o a Bucarest, a Praga, Berlín Est, Varsòvia, Buenos Aires, on siga. Ja sé que ací era diferent, però mai no hi hagué deu milions de treballadors en un sindicat il·legal com Solidarnosc, ni resant rosaris ni sense resar-los. Mai no vam fer la revolució de vellut, ni d'espert, ni vam portar un escriptor a la presidència de la república. Mai no vam fer quasi res que fóra realment massiu, ni un poble sencer alçat contra l'opressió, ni coses per l'estil. Els que van fer (o vam fer) alguna cosa eren ben pocs, i com que semblava que tot era negociable (no era cert: *tot no!*), tot es va negociar, de manera que així hi hagué pau però molt poca glòria.

«ELS QUE VAN FER (O VAM FER) ALGUNA COSA EREN BEN POCS, I COM QUE SEMBLAVA QUE TOT ERA NEGOCIABLE (NO ERA CERT: "TOT" NO!), TOT ES VA NEGOCIAR, DE MANERA QUE AIXÍ HI HAGUÉ PAU PERÒ MOLT POCA GLÒRIA»

I per si serveix com a mostra (no sé del cert si anècdota o demostració), recordaré que pocs anys abans de produir-se el *hecho sucesorio* hi hagué el gran referèndum sobre la *Ley Orgánica del Estado*, mena de "constitució" franquista, que assegurava la mateixa successió. Va acudir quasi tothom a votar, amb gens de llibertat, com era habitual, i els funcionaris de l'Estat (com era el meu cas, jove catedràtic d'institut) amb molt clara obligació. Però en tot cas, legalment, físicament, es podia votar en blanc o, cosa més emocionant, es podia també votar "no". La mesa electoral era al mateix institut i jo hi vaig acudir amb una col·lega, amb ganes sobretot de fer valdre un petit dret legal. Sobre la taula només hi havia paperetes amb el Sí, de manera que en vam demanar de blanques i amb el No, i el president posà molta mala cara però hagué d'enviar-ne a buscar: era legal, insistisc. Doncs bé, la gent que feia cua per votar, persones normals i corrents, en veure el que passava, es van apartar de nosaltres, com si tinguérem la pesta, i no van deixar de mirar-nos de través, protestants inesperats i perillosos. L'endemà, el president d'una altra mesa, company també d'institut, em va explicar amb cara radiant que no havien tingut necessitat d'arreglar el resultat per complir les consignes rebudes: la seua acta amb el 97% de Sí, i la resta nuls, era del tot real. Ningú no li havia demanat una papereta amb el No. Això era, i vostès dispensen, l'antifranquisme popular, i Raimon tenia més raó que un sant. I diu també l'entrevistador: "Parlàvem de València". Raimon recorda que el valencianisme polític havia estat tan minoritari com ho va ser l'antifranquisme i, per tant, conclou, "per a mi no ha sigut cap sorpresa tot el que ha passat [feia alguns anys que governava el PP, amb totes les conseqüències...]. Ni tan sols que s'arribés a la cabronada analfabetada de discutir la unitat de la llengua". Doncs sí: havia passat això, després han passat més coses, i si no anem amb molt de compte poden tornar a passar: atenció a les idees de la senyora Bonig. I es torna a escampar una olor molt antiga.